

Giuseppe Caruso

Et svar til Mgr Olsen

Innledning

Mgr Olsen skrev en lang anmeldelse om doktoravhandlingen min på 2016 nummer av *Gymnadenia*¹, hvor han drog slutningen at jeg har "ikke nådd på noe faglig holdbar måte" målet å vise at Den romerske katolske kirken ignorerte sin egen rett i tilfellet Sigrid Undset². Men i anmeldelsen finner jeg en overfladisk og forutintatt lesning av avhandlingen min og feiltolkning av meningene mine, og jeg vil bevise hvordan, til tross for hans lang anmeldelse, sviktet han på hver overbevisende måte å motbevise argumentasjonen min at Den romerske katolske kirken i Norge forsømmet sine egne regler for å haste prosessen som gjorde Sigrid Undset en full medlem. Når jeg snakker om regler mener jeg Den kanoniske lovboken, *Codex Iuris Canonici* av 1917³ (fra nå av, 1917 CIC i teksten), encyklikaen *Arcanum Divinae*⁴, utlevert av Paven Leo XIII i 1880, og Katekismen fra Tridentinerkonsilet⁵, som var enda gyldig på begynnelsen av det 20. århundre, som bevises av encyklikaen *Acerbo Nimis*, utlevert av Paven Pius X i 1905, som sier at "de kateketiske instruksjoner skal baseres på katekismen av Tridentinerkonsilet"⁶.

Forsømmelsen av reglene hadde ikke mye å gjøre med Den romerske katolske kirkens planer for sin "egen utbredelse"⁷, som Mgr Olsens overfladisk lesning av forskningen min antyder. Utbredelsen i Norden var målet på begynnelsen, men etter Van Rossums reise til Skandinavia i 1923 og brosjyren han skrev om den⁸, skjedde noe nytt som Mgr Olsen overser, selv om det blir fremhevet i avhandlingen min: i det norske samfunnet raskt vokset en vid og aggressiv anti-katolsk bevegelse som dypt truet den hele katolske kirken. I denne konteksten var Sigrid Undset ment å spille en sentral rolle i strategien for å hindre katastrofe, og hennes engasjement kunne ikke bli forsinket till skilsmisse. Nødstilfellet krevde usedvanlige bestemmelser, og hensynet til reglene var den minste av bekymringene.

Etter å ha gitt en overfladisk redegjørelse av spørsmålene diskuterte i avhandlingen, med et valg av "smakebiter som kanskje kan gi mer interesse for noen"⁹, betrakter Mgr Olsen to saker

---

¹ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016: sider. 46-51

² Ibidem, s. 51

³ *Codex Iuris Canonici*, i *Acta Apostolicae Sedis*, Rome (1917). 2. del

⁴ hentet 10. januar 2017 fra https://w2.vatican.va/content/leo-xiii/en/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_10021880_arcanum.html

⁵ *The Catechism of the Council of Trent* (1829). Baltimore: Lucas Brothers

⁶ Hentet 8. januar 2017 fra http://w2.vatican.va/content/pius-x/en/encyclicals/documents/hf_p-x_enc_15041905_acerbo-nimis.html. "the catechetical instructions shall be based on the Catechism of the Council of Trent".

⁷ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016: s. 46

⁸ W. M. van Rossum (1923). *Aan mijne katholieke landgenooten*. Rotterdam: E. De Bont & Zoon

⁹ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016: s. 48

gjeldende hans eget fag, kanonisk rett: erotikk i Sigrid Undsets konversjonromanene og Sigrid Undsets skilsmisse. Men at Mgr Olsen er en ekspert i kanonisk rett betyr det ikke at anmeldelsen hans er riktig og redelig. Foruten å være en ekspert i kanonisk rett er han også en viktig leder av Den romerske katolske kirken i Norge, derfor finnes det en interessekonflikt og i hans stridende iver er han verken uavhengig eller upartisk.

Erotikk i Sigrid Undsets konversjonromanene

Med en tydelig nedvurderende hensikt, gir Mgr Olsen informasjonen at jeg tok sitatene av Dekretene av Tridentinerkonsilet gjeldende forbudte bøker fra "en amerikansk internettekst fra 2011"¹⁰, men han overser at teksten er fra den offisielle nettsiden av Jesuiternes universitet i New York¹¹. I hvert fall, er det ingenting han kan si når det gjelder riktigheten av sitatene.

I konversjonromanene finner man avsnitt som uttrykker en tydelig erotisk spenning¹², og jeg agumenterer¹³ at de ble rammet av forbudet i Regula VII fra Dekretene av Tridentinerkonsilet (kilden av kan. 1399 i 1917 CIC¹⁴) gjeldende "bøker som overveiende dveler ved, forteller om eller lærer om løssupne eller uanstendige ting"¹⁵. Mgr Olsen avviser tolkningen min og understreker at det er et forskjell mellom konversjonromanene og pornografi¹⁶. Den er en unødvendig erklæring, siden ingen i sine sanser ville vurdere disse romaner pornografisk. Men Mgr Olsen overser at det er også et forskjell mellom pornografi og erotikk, og, selv om konversjonromanene er ikke pornografisk, er den erotiske spenningen i noen avsnitt umiskjennelig. Jeg spør Mgr Olsen om han alvorlig mener at kan. 1399 i 1917 CIC tillater erotikk, og især erotikk i disse avsnittene. For å gi et inntrykk av hvor langt Den romerske katolske kirkens toleranse overfor seksuelle saker kunne strekke på begynnelsen av det 20. århundre vil jeg gi en sitat fra Katekismen av Tridentinerkonsilet, som var enda grunnen for de nyere kateketiske instruksjonene, som Paven Pius XIII skrev i encyklikaen *Acerbo nimis*¹⁷: "Kroppen må mortifiseres og sensuelle lystene undertrykkes"¹⁸.

Mgr Olsen hevder at jeg viser ikke til noe rettspraksis eller administrativ praksis i Den romerske katolske kirken på Undsets tid som viser at konversjonromanene ble rammet av automatisk

---

¹⁰ Ibidem, s. 48

¹¹ Hentet 10. januar 2017 fra <http://sourcebooks.fordham.edu/Halsall/mod/trent-booksrules.asp>. Adressen av nettsiden ble litt forandret etter at jeg forsvarte avhandlingen.

¹² Sigrid Undset (1996), *Gymnadenia - Den brennende busk*. Oslo: Aschehoug. Sider 110-111, 128-130, 178-181

¹³ Giuseppe Caruso (2014), *Sigrid Undset: a Modern Crusader*, Jyväskylä: Yliopistopaino, s. 181

¹⁴ *Codex Iuris Canonici*, in *Acta Apostolicae Sedis*, Rome (1917). 2. del, s. 271: Titulus XXIII, Caput II: Ipso iure prohibentur [...] libri qui res lascivas seu obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent.

¹⁵ "Libri qui res lascivas seu obscenas ex professo tractant, narrant aut docent". Hentet 10. januar 2017 fra <http://sourcebooks.fordham.edu/Halsall/mod/trent-booksrules.asp>

¹⁶ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016: s. 48

¹⁷ Pius X, *Acerbo nimis*, Hentet 8. januar 2017 fra http://w2.vatican.va/content/pius-x/en/encyclicals/documents/hf_p-x_enc_15041905_acerbo-nimis.html

¹⁸ "The body is to be mortified and the sensual appetites to be repressed". *The Catechism of the Council of Trent* (1829). Baltimore: Lucas Brothers. s. 291

forbud¹⁹, men det synes kasuistisk resonnement. Hvis han mener at reglene må tolkes når de anvendes, er jeg enig med ham, men hva hender her er at de strekkes til de helt overses. Naturlig, har Den romerske katolske kirken retten til å gjøre hva den vil med reglene sine, men så er jeg overrasket over Mgr Olsens harme når noen peker på dette.

Mgr Olsen også skriver at jeg gir ikke noe belegg at domenikanerne var i bildet med noe formell dispensasjon²⁰. Igjen synes dette kasuistisk resonnement, og bemerkningen min er bare at da Sigrid Undset skrev konversjonromanene var hun også en tredje-orden domenikanerinne, d. v. s. en lek medlem av orden, og alle handlinger hennes ble kontrollert og måtte bli godkjent av hennes overordnede²¹. Dessuten, hele tiden arbeidet domenikanerne med henne i huset hennes til å frembringe materialer for forsvaret av den truede romerske katolske kirken i Norge²², og hele tiden ble innholdet av konversjonromanene drøftet. Derfor synes det svært usannsynlig at Sigrid Undset bør søke en formell dispensasjon.

I hvert fall, innrømmer Mgr Olsen at "dertil har den kanoniske rett hele tiden vært i utvikling [...] Stort sett er de formelle justeringer kommet lenge etter at noe i praksis var endret"²³. Denne bemerkningen er viktig fordi den bekrefter argumentasjonen min. Hva han faktisk mener er at i praksis kunne reglene ignoreres hvis det var nødvendig. Og, etter meningen min, er det hva hendte: Den romerske katolske kirken i Norge fortvilet kjempet for å overleve, og siden Sigrid Undsets konversjonromanene var ment å spille en viktig rolle i dens strategi. Til å gjøre dem mer tiltrekkende og øke virkningen deres på den offentlige opinion, ble noen erotiske avsnitt inkludert, selv om de var ikke i samsvar med reglene.

Sigrid Undsets skilsmisse

For å forstå hvordan Den romerske katolske kirken i Norge behandlet Sigrid Undsets separasjon og skilsmisse, i avhandlingen min først drøfter jeg dens lære om ekteskapet og det tilsvarende juridiske rammeverket. Mgr Olsen angriper synspunktene mine med å begynne med tolkningen min av kan. 1086 i 1917 CIC, som jeg finner nyttig å sitere: "Når ektevigselen finner sted formodes sinnets indre konsensus alltid å være konform med de ord eller tegn som anvendes. Men hvis begge eller en av partene, ved en positiv viljesbehandling, utelukker selve ekteskapet, eller den hele loven om ektevigselen, eller en essensiell egenskap ved ekteskapet, inngår de ugyldig i ekteskapet"²⁴.

---

¹⁹ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 48

²⁰ Ibidem, s. 48

²¹ F. D. Joret (1937). *Dominican Life*. London: Sands & Company. sider 47-48; *Ordo fratrum praedicatorum* (1923-1924), *Analecta Sacri Ordinis fratrum praedicatorum*. Volumen XVI. Roma: Typis Vaticanis, sider 102-111

²² T. Ørjasæter (1993). *Menneskenes hjerter*. Oslo: Aschehoug. S. 226

²³ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 48

²⁴ *Codex Iuris Canonici*, i *Acta Apostolicae Sedis*, 1917, 2. del, s. 214. Kan. 1086: §1. Internus animi consensus semper praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis. §2: At si alterutra vel utraque pars positivo

Mgr Olsen skriver at Kirkens hovedmål er å skape rettsikkerhet ved å formode at sinnets indre konsensus er alltid konform med de ord eller tegn som anvendes når ektevigselen finner sted, inntil det motsatte er bevisst²⁵. Det er fornuftig for meg: hvis en av ektefellene vil ha ekteskapet løst opp med å påstå at til tross for ordene som ble sagt, manglet sinnets indre konsensus da ekteskapingngåelse fant sted, er det rimelig at det må bevises. Men kan. 1086 også tydelig sier at "en positiv viljebehandling" som beviser en manglende "sinnets indre konsensus" gjør ekteskapet ugyldig. Og jeg undres hvordan "en positiv viljebehandling" kan betraktes til å bevise at ordene uttalte tilsvarte ikke hva var i i den innerste dypen av sjelen mens man inngikk ekteskapet. Mgr Olsen skriver at "Kirkens rettpraksis [viser] at påstand om konsensmangel prøves nøyaktig i hvert tilfelle, og med variabelt utfall"²⁶, men hvordan kan "prøves nøyaktig"? Er det bare fordi Kirken sier dette? Med all respekt til Den romerske katolske kirkens troverdighet, er dens ord nok? Jeg må si at Mgr Olsens ord fjerner ikke forvirringen min gjeldende kan. 1086. Forresten, skal det bemerkes at i konversjonromanene var Paul Selmer ikke klar over hva han gjorde da han inngikk ekteskapet med Bjørg²⁷. Ikke desto mindre er ekteskapet hans gyldig for Sigrid Undset. At han offentlig forpliktet seg betraktes tilstrekkelig av henne, og hun viste ikke noe hensyn for "sinnets indre konsensus".

Jeg må ærlig innrømme at i delen i avhandlingen min som gjelder den romerske katolske lære om ekteskapet fant Mg Olsen en unøyaktig erklæring. Den er en hastig en-linje bemerkning: "[In the Roman Catholic Church] the procedures concerning the annulment of marriage have always been characterized by extreme secrecy"²⁸. Imidlertid, selv om Mgr Olsen overvurderte viktigheten av denne setningen, kan den strykes ut uten noen følger på forskningen min. Når det er sagt, må jeg peke på en alvorlig misforståelse av ham. Han skriver at, etter meningen min, ble hemmelighet økt ved bruk av latin²⁹. Men jeg aldri sier dette i avhandlingen min, fordi jeg er helt klar over at latin var språket av Den romerske katolske kirken, brukt i alle dens offisielle dokumenter. Mgr Olsen har sannsynligvis ikke lest kapittelen i avhandlingen min med tittelen "The use of language"³⁰. Fra tittelen har han sikkert antatt at jeg mente bruket av latin, mens derimot mente jeg bruket av kasuistisk resonnement, som tilhører den romerske katolske kirkens historie³¹.

Når det gjelder ekteskapsnullitet, hevder Mgr Olsen at Den romerske katolske Kirken forstår ekteskapingngåelsen primært "som en privatrettslig handling (ikke som en forvaltingshandling ved Kirke eller stat)"³². Det tydelig motsier hva han skrev på den forrige siden: "Kirkens 'power' er

---

voluntatis actu excludat matrimonium ipsum, aut omne ius ad coniugalem actum, vel essentialiam aliquam matrimonii proprietatem, invalide contrahit.

²⁵ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 50

²⁶ Ibidem, s. 50

²⁷ Sigrid Undset (1996), *Gymnadenia - Den brennende busk*. Oslo: Aschehoug. S. 307

²⁸ Giuseppe Caruso (2014), *Sigrid Undset: a Modern Crusader*, Jyväskylä, s. 56. Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 49

²⁹ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 49

³⁰ Giuseppe Caruso (2014), *Sigrid Undset: a Modern Crusader*, Jyväskylä: Yliopistopaino, s. 58

³¹ B. Pascal (2004). *The Provincial Letters*. Whitefish, Montana: Kessinger Publishing; A. M. Liguori (1835). *Theologia moralis*. Paris: apud Gauthier Fratrem et Soc.

³² Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 50

basert på grunnforståelsen at den (og ikke staten) er det 'samfunn' (societas) som primært har ansvaret for ekteskapsforvaltning for dømte³³. Denne erklæringen støtter inntrykket mitt at ekteskapet i det romerske katolske rettsrammeverket er ikke en privatrettshandling, siden Kirken er dypt involvert med det, i den grad at den kan bestemme dets gyldighet. Med å vise ekteskapet som en "privatrettslig handling" forsøker Mgr Olsen, i en slags *captatio benevolentiae*, å gjøre normene fra 1917 CIC kjent to lesere som tilhører et sekulært og liberalt samfunn som nåværende Norge, men forsøket hans er ytterlig diskutabelt.

Det er forvirrende å lese Mgr Olsens forvridde beretning av argumentasjonene mine gjeldende Svarstads ekteskaper. Han vil at jeg mener at Svarstads første ekteskap var ugyldig etter katolsk utfatning, og ekteskapet hans med Sigrid Undset var gyldig³⁴. Han vil også at jeg mener at Den katolske kirken og Sigrid Undset brukte Svarstads første ekteskap for å slippe unna hennes ekteskap med Svarstad³⁵. Faktisk, ingen av disse to meninger er i avhandlingen min. Hva jeg skrev er at siden Svarstads ekteskap var borgerlig, var det en ikke-ekteskap for Den romerske katolske kirken, og kunne derfor erklæres ugyldig, og, selvfølgelig etter dette, hans andre borgerlig ekteskap, med Sigrid Undset, kunne erklæres gyldig, hvis hun hadde ønsket det³⁶. Siden det var forstått, spesifiserte jeg ikke at å erklære gyldigheten av Svarstads andre ekteskap sannsynligvis innebar det at han og Sigrid Undset inngikk ekteskapet igjen ifølge de egentlige religiøse prosedyrene, fordi deres ekteskap var borgerlig, og derfor ugyldig for Den romerske katolske kirken, som det er helt tydelig i avhandlingen min.

Om hvordan det borgerlige ekteskapet ble betraktet av Den romerske katolske kirken skrev jeg en liten kapittel³⁷ hvor jeg siterte et viktig avsnitt fra encyklikaen *Arcanum Divinae*: "Hvis finnes en forbindelse av en mann og en kvinne bland de troende i Kristus som er ikke et sakrament, har slik forbindelse ikke gyldigheten og beskaffenheten av et egentlig ekteskap, som, selv om det er inngått ifølge statens lover, kan ikke være mer enn en rite eller en skikk innført av den borgerlige loven"³⁸. *Arcanum Divinae* ble henvendt til alle katolikker i hele verden, ikke bare til italienske katolikker. Derfor har jeg ikke "overført en italiensk kamp for kanonisk forplikt (altså mot borgerlig ekteskapingngåelse) til vår [norsk] forhold"³⁹, som Mgr Olsen hevder.

Når det gjelder hva jeg skrev om forholdet mellom Sigrid Undsets godtagelse inn i Den romerske katolske kirken og skilsmisshennes, hevder Mgr Olsen at jeg kombinerte "mange ufagelige og/eller upresise utsagn" fra ulike personer med en "mer enn merkelig" resultat⁴⁰. I denne anseende vil jeg gjerne understreke at disse utsagn kommer fra 3 kilder: 1. Sigrid Undset selv; 2. alle de viktigste Undsetforskerne: Winsnes, Krane, Ørjasæter, Blikrud, Slapgard og Oftestad, som er en katolikk; 3. hovedkvarterene av Den

---

³³ Ibidem, s. 49

³⁴ Ibidem. S. 50

³⁵ Ibidem. S. 50

³⁶ Giuseppe Caruso (2014), *Sigrid Undset: a Modern Crusader*, Jyväskylä: Yliopistopaino; s. 67

³⁷ Ibidem, sider 65-66

³⁸ "Si qua coniunctio viri et mulieris inter Christi fideles citra Sacramentum contrahatur, eam vi ac ratione iusti matrimonii carere; et quamvis convenienter legibus civicis facta sit, tamen pluris esse non posse, quam ritum aut morem, iure civili introductum". Hentet 12. februar 2017 fra https://w2.vatican.va/content/leo-xiii/la/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_10021880_arcanum.html

³⁹ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 50

⁴⁰ Ibidem. S. 50

romerske katolske kirken i Norge. Dessuten, "kombineres"⁴¹ de ikke, siden jeg bare siterer og sammenligner dem for å finne hva de har til felles.

Mgr Olsen skriver at i tolkningen min er hva fremskaffer Sigrid Undsets forbrytelser mot det sjette bud uklart⁴². Jeg synes at Sigrid Undsets ekteskap var i samsvar med de sekulære lovene i Norge på 1920-tallet, men for Den romerske katolske kirken var det en syndig forbindelse fordi det var borgerlig, og også fordi hun var gift med en skilt mann. I denne henseende ville det være nyttig å sitere hva den norske utgaven av den katolske katekismen sier om ekteskapet av skilte mennesker (Sigrid Undset var ikke, men Svarstad var og dette uunngåelig berørte vilkår av begge): "Så lenge sådanne ektefeller lever i sitt syndige, angivelige ekteskap, kan de ikke stedes til de hellige sakramenter"⁴³. Jeg synes at det innebærer en tydelig utelukkelse av Sigrid Undset fra fullt medlemskapet. Likevel hun ble akseptert som full medlem på 1. november 1924, det vil si før skilsmisse, som kom 19. april 1927, og selv før separasjon, som kom 14. juli 1925. Det er sant at med å søke skilsmisse viste Sigrid Undset viljen hennes til å adlyde de katolske reglene, men før skilsmisse, eller i det minste separasjon, var hun offisielt gift med Svarstad, og derfor i en syndig tilstand.

Jeg synes at for Den romerske katolske kirken var Sigrid Undsets tilfelle en virkelig floke, og den eneste utveien var slutten av ekteskapet hennes, men faktisk ble hun mottatt som full medlem ikke bare før skilsmisse, men selv før separasjon. For å unngå alle misforståelser, vil jeg gjerne understreke at Sigrid Undsets rett til å inngå Den romerske katolske kirken er helt ubestridelig. Dessuten hadde Den romerske katolske kirken ingen grunner til å avvise henne, fordi foruten å være ukristelig, ville det ha vært dårlig politikk. Hva mener jeg er at den hele prosessen ble fremskyndet med å forsømme reglene på grunn av det alvorlige nødstilfellet Den romerske katolske kirken i Norge måtte behandle på 1920-tallet.

Konklusjon

For å slutte svaret mitt til Mgr Olsen vil jeg gjerne si at det er virkelig synd at han har valgt hån og nedvurdering istedenfor dialog, som ville ha vært nyttig til oss begge og til målet å utdype Undsetforskning. For å få lesernes støtte forsøker Mgr Olsen å gjøre angrepet hans virksommere med å bruke kasuistisk resonnement og retorikk. Han også fordreier meningene mine for å gjøre dem en lettere skive. Siden jeg har inntrykket at fiendtligheten hans avhenger av antagelsen at jeg er i krig mot Den romerske katolske kirken, vil jeg gjerne forsikre ham at jeg er ikke. Jeg også tar friheten å gi ham et usøkt råd: det er aldri altfor sent å ta av korstogrøstning, som Sigrid Undset selv endelig gjorde, og begynne en ærlig dialog, for hvilken er jeg alltid åpen.

Mgr Olsen fokuserer på sakene gjeldende kanonisk rett, men jeg vil gjerne understreke at disse er ikke de eneste i avhandlingen min, som har et mye bredere område, siden jeg har ærgjerrigheten å gi et nytt bilde av Sigrid Undset, basert på overbevisningen min at å vise hennes innviklehet, med hennes lys og skygger gjør henne mer menneskelig, og forminsker ikke storheten hennes. Jeg

---

⁴¹ Ibidem. S. 50

⁴² Ibidem. S. 51

⁴³ *Katolsk katekismus* (1922). Kristiania: St Olavs Forlag. S. 192

synes at hun er en stor farfatterinne ikke til tross for, men på grunn av de menneskelige svakhetene og motsigelsene hennes.

P.S. Mgr Olsen riktig peker på at i fotnote 273 i avhandlingen min brukte jeg I (stor bokstav) isteden for i (liten bokstav)⁴⁴. Jeg er selvfølgelig takknemlig til ham og vil gjerne gjengjelde tjenesten hans med å la ham vite at, hvis han har ikke en forskjellig utgave, i 1983 CIC, som den ble trykt i *Acta Apostolicae Sedis*, det offisielle lovbladet av Vatikanstaten, kan. som tilsvarer kan. 1086 i 1917 CIC er ikke kan. 1103, som han skrev⁴⁵, men kan. 1101⁴⁶.

Bibliografi

Caruso, G. (2014), *Sigrid Undset: a Modern Crusader*. Jyväskylä: Yliopistopaino

Catechism of the Council of Trent (1829). Baltimore: Lucas Brothers

Codex Iuris Canonici (1917) in *Acta Apostolicae Sedis*, Roma: Typis Polyglottis Vaticanis annum IX et volumen IX, pars II

Codex Iuris Canonici (1983) in *Acta Apostolicae Sedis*, Roma: Typis Polyglottis Vaticanis an. et vol. LXXV, pars II

Decrees of the Council of Trent. Hentet 10. januar 2017 fra <http://sourcebooks.fordham.edu/Halsall/mod/trent-booksrules.asp> (Offisiell nettside av Jesuiternes universitet i New York)

Joret, F. D. (1937). *Dominican Life*. London: Sands & Company

Leo XIII (1880). *Arcanum Divinae*. Hentet 10. januar 2017 fra https://w2.vatican.va/content/leo-xiii/en/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_10021880_arcanum.html (Offisiell nettside av Vatikanstaten)

Katolsk katekismus (1922). Kristiania: St Olavs Forlag

Liguori, A. M. (1835). *Theologia moralis*. Parisii: apud Gauthier Fratrem et Soc

---

⁴⁴ Torbjørn Olsen, "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016, s. 46

⁴⁵ Ibidem. S. 49

⁴⁶ *Codex Iuris Canonici* (1983) in *Acta Apostolicae Sedis*, Rome: Typis Polyglottis Vaticanis an. et vol. LXXV, del II, side 193

Olsen, T. (2016). "Giuseppe Caruso: Sigrid Undset - A Modern Crusader", *Gymnadenia*, høst 2016: sider. 46-51

Ordo fratrum praedicatorum (1923-1924), *Analecta Sacri Ordinis fratrum praedicatorum*. Volumen XVI. Roma: Typis Vaticanis

Pascal, B. (2004). *The Provincial Letters*. Whitefish, Montana: Kessinger Publishing

Pius X, (1905). *Acerbo nimis*. Hentet 8. januar 2017 fra http://w2.vatican.va/content/pius-x/en/encyclicals/documents/hf_p-x_enc_15041905_acerbo-nimis.html (Offisiell nettside av Vatikanstaten)

Undset, S. (1996), *Gymnadenia - Den brennende busk*. Oslo: Aschehoug

Van Rossum, W. M. (1923). *Aan mijne katholieke landgenooten*. Rotterdam: E. De Bont & Zoon

Ørjasæter, T. (1993). *Menneskenes hjerter*. Oslo: Aschehoug.